

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.I.20.706/2017/10.szám

A Szegedi Ítéltábla **felperes neve (címe)** szám alatti lakos felperesnek – az **I.rendű alperes neve** I. rendű és a dr. Boros Erzsébet ügyvéd által képviselt **II.rendű alperes neve(címe)** szám alatti székhelyű II. rendű alperesek ellen sérelemdíj megfizetése iránt indított perében a Gyulai Törvényszék 2017. június 14. napján kelt 14.P.20.108/2017/6. számú ítélete ellen a II. rendű alperes részéről 7. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezését **megváltoztatja** és a keresetet elutasítja.

Az állam terhén maradó elsőfokú eljárási illeték összegét 750.000,- (Hétszázötvenezer) Ft-ra leszállítja.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, 15 nap alatt fizessen meg a II. rendű alperesnek 10.000,- (Tízezer) Ft másodfokú eljárási költséget.

A le nem rótt 20.000,- (Húszezer) Ft fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

A felperes 2011. szeptember 5-én került a II. rendű alperesi bv intézetbe előzetes letartóztatása miatt. Fogvatartása alatt a 12 fős, 38. számú zárkába helyezték további 9 fogvatartottal együtt, majd 12 nap elteltével a 42. számúba helyezték át, ahol rajta kívül 6 fő volt. Zárvatársai áthelyezésétől kezdve fenyegették, bántalmazták. Egyik alkalommal 3 zárvatársa a combját, illetve a gyomrát rugdosta, a bordáját és mellkasát ököllel ütötte és alsóneműjébe csikket dobáltak. Több ízben elvették húsadagját, nem nézhetett tévét, villanyoltáskor is „készenlétben” kellett állnia, ami azt jelentette, hogy nem feküdhettek a zárkamegbízott által kijelölt emeletes ágy felső szintjén lévő ágyára, egy kis széken kellett ülnie és a zárvatársakat kiszolgálni. Mászor zárvatársai utasítására a zárkában lévő fémből készült mosdóvályúba belemászva hideg vízben kellett fürödni, és mivel ruháit ki kellett mosnia, azokat másnap vizesen kellett felvennie, mert váltóruhája nem volt. A zárka takarítását is neki kellett elvégeznie napjában többször úgy, hogy társai szándékosan szemeteltek.

A felperes a bántalmazásokat a II. rendű alperesnek nem jelentette, állította, hogy azt neki zárkatársai megtiltották.

A fogvatartottak egy másik zárkatársat is bántalmaztak, aki viszont azt rögtön jelezte a felügyeletnek, egyidejűleg említést tett arról is, hogy a felperest szintén bántalmazás érte. A jelzésre tekintettel az alperes azonnal áthelyezte őket az 53. számú zárkába.

A bántalmazások miatt a **(város neve)**-i Járásbíróság 14.B.... számú, majd másodfokon a **(város neve)**-i Törvényszék 4.Bf.... számú ítéletében a zárkatársakat mint vádlottakat bűnösnek mondta ki a felperes sérelmére 2 rb. folytatólagosan, társtettesként elkövetett kényszerítés büntetében.

A felperes módosított keresetében emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogának sérelme miatt az alpereseket egyetemlegesen kérte kötelezni 12.500.000,- Ft nemvagyoni kártérítés megfizetésére. Arra hivatkozott, hogy az elszenvedett sérelmek hatására pszichiátriai kezelésre szorul, az emberekkel fél érintkezni, mindenkinben az ellenséget látja, és a nőkhöz való viszonya is átalakult a bántalmazás előtti állapothoz képest. Kifogásolta felső ágyas elhelyezését is.

Az I. rendű alperes ellenkérelmében elsődlegesen a per megszüntetését kérte a Pp. 157. § a) pontjára, valamint a 130. § (1) bekezdés g) pontjára alapítottnan, mivel a felperessel közvetlen jogviszonyban nem áll, közhatalmi jogosítványait a büntetés-végrehajtási szervek útján gyakorolja. Érdemben is vitatta a keresetet jogalapjában és összegszerűségében egyaránt.

A II. rendű alperes ellenkérelme szintén a kereset elutasítására irányult. Védekezése szerint a felperes az érintett időszakban nem jelzett panaszt bántalmazása miatt, így lehetősége sem volt elhelyezésének megváltoztatására. Hangsúlyozta, amikor tudomást szerzett a bántalmazásról, azonnal orvosolta a helyzetet. Utalt arra is, hogy a felperes nem merítette ki a szükséges jogorvoslatot. A követelést összegét tekintve ugyancsak jelentősen eltúlzottnak találta.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte a II. rendű alperest, 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 250.000,- Ft-ot, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Megállapította, az 1.500.000,- Ft elsőfokú eljárási illetéket az állam viseli. Határozatának indokolásában rámutatott, a megjelölt sérelem tekintetében az állam helytállási kötelezettségét kimondó jogi szabályozás nincs. Mivel az állam nem lépett közvetlen jogviszonyba a felperessel, a perben érvényesített jogsértésért a büntetés-végrehajtási intézet felel. A II. rendű alperes felelőssége kapcsán kifejtette, az állított jogsértés időpontjából következően a kártérítési felelősség vizsgálatára az 1979. évi 11. tvr. (Bvtvr.) és a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet rendelkezései az irányadók. A perbeli esetben megállapítható ugyan, hogy a felperes az öt ért sérelmek miatt panasszal a II. rendű alperes felé nem élt, de a kártérítési igény érvényesítésének nem anyagi jogi előfeltétele a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 3. §-ában foglalt, panasszal induló perenkívüli eljárás kezdeményezése, ha a szabadulás után terjeszti elő keresetét a volt fogvatartott. Vizsgálta emiatt, hogy a perbeli időszakban a II. rendű alperes által biztosított elhelyezésmód, a bántalmazás sértette-e a felperes emberi méltósághoz, valamint testi épséghez, egészséghez fűződő személyiségi jogait. Úgy foglalt állást, hogy a felperest csak a felső ágyon volt lehetősége a II. rendű alperesnek elhelyezni, de a felperes nem is élt olyan jelzéssel, hogy ez számára kedvezőtlen lenne, és nem kérte alsó ágyas elhelyezését. Ebben a kérdésben az alperes kártérítési felelősségét nem találta megállapíthatónak. Az erőszakos cselekményekkel kapcsolatban kifejtette, a II. rendű alperes az eljárás során nem vitatta a bántalmazás tényét, amelyet jogerős bírói ítélet is megállapított. Rámutatott, a II. rendű alperesnek a Bvtvr.-ből, illetve az IM rendeletből rá háruló feladatainak ellátását oly módon kell megszerveznie, hogy megelőzze mindazokat az atrocitásokat, amelyek a fogvatartott személyiségi jogainak sérelmét eredményezhetik. Mivel a II. rendű alperes ennek a perrel érintett időszakban – bírósági ítélettel alátámasztottnan – nem tudott eleget tenni, felelőssége a jogalapját tekintve fennáll. Ezzel összefüggésben a peres felek egyező

nyilatkozata alapján megállapította, hogy a felperes 2011. szeptember 16-tól 26-ig rendszeresen bántalmazásokat szenvedett el, melyek sértették személyhez fűződő jogait. Ugyanakkor kifejtette, a pszichés károsodás tényét, a kezelés időtartamát és jelenleg meglévő pszichés betegségét a felperesnek kellett volna bizonyítani, e kötelezettségének azonban nem tett eleget. Erre figyelemmel a II. rendű alperes magasabb összegű nemvagyoni kártérítésben történő marasztalására nem látott lehetőséget.

Az ítélet ellen a felperes és a II. rendű alperes terjesztett elő fellebbezést.

A felperes fellebbezését a Szegedi Ítéltábla Pf.I.20.706/2017/7.. számú jogerős végzésével hivatalból elutasította.

A II. rendű alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását és a felperes keresetének teljes elutasítását kérte. Hangsúlyozta, a Ptk. szabályai szerint nemvagyoni kártérítés csak akkor követelhető, ha a felperes bizonyítani tudja, hogy olyan immateriális hátrány érte, melynek csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez az objektív szankciókon túl indokolt a nemvagyoni kárpótlás alkalmazása. Emiatt a kár bekövetkezte, melyet a felperesnek kell bizonyítani, a kártérítési felelősség megállapításához nélkülözhetetlen. Álláspontja az volt, e kötelezettségének nem tudott eleget tenni. Vitatta az elsőfokú bíróság ítéletének azon megállapítását is, mely szerint jogellenes magatartást tanúsított volna. Végül kiemelte, a felperes soha nem jelezte felé sem a bántalmazás tényét, sem az elhelyezésével kapcsolatos kifogásait, így orvosolni sem tudta esetleges ezzel kapcsolatos problémáit.

A II. rendű alperes fellebbezése **alapos**.

Az elsőfokú bíróság ítéletének az I. rendű alperessel szembeni teljes, valamint a II. rendű alperessel szembeni részbeni elutasító rendelkezése a felperes fellebbezésének jogerős elutasítása eredményeként jogerőre emelkedett, ezért az ítéltábla másodfokú határozata a nem fellebbezett részeket nem érintette (Pp. 228. § (4) bekezdés, 253. § (2) bekezdés).

A II. rendű alperes felelőssége kapcsán az ítéltábla álláspontja a következő:

A felperes keresetét – ténybelileg – arra alapította, hogy II. rendű alperesi fogvatartása alatt zárkatársai bántalmazták, emberileg megalázták, ebből következően sérült a testi épséghez, egészséghez és emberi méltósághoz fűződő személyiségi joga. Ennek jogkövetkezményeként igényelt az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 84. § (1) bekezdés e) pontja alapján nemvagyoni kártérítést. Az itt írt kártérítési jogkövetkezményre a polgári jogi felelősségi szabályokat rendeli alkalmazni a jogszabály. Ugyanakkor mivel maga a felperes is azt állította, hogy a tényleges jogsértő magatartást a zárkatársai tanúsították, tartalmilag valójában többek közös károkozására hivatkozott (Ptk. 344. § (1) bekezdése): az alperesek és a zárkatársak magatartása együttesen vezetett az őt ért jogsérelemhez és okozta kárát (hasonlóan: eBDT2016.3530.).

Több személy közös károkozása esetén a kár különböző felelős személyekhez fűződő okfolyamat eredménye. A közös károkozás esetei az alábbiak:

- a) a kárt több személy közös akarattal véghezvitt ténykedéssel okozta függetlenül attól, hogy ezek egy időben vagy különböző időpontokban történtek-e és függetlenül attól is, hogy az egyes ténykedések milyen mértékben előidézői a kárnak;
 - b) a kárt több személy nem közös akarattal véghezvitt magatartása okozza.
- Ez utóbbi magatartáson belül is több esetkört különböztethetünk meg, így

- a kárt bármelyik tevékenység (mulasztás) egymagában is előidézte volna;
- a kár több magatartásnak (mulasztásnak) kizárólag együttes hatásaként állt elő;
- a kár a tevékenységeknek (mulasztásoknak) nem együttes hatásként állt elő ugyan, de azok okozatilag egymáshoz kapcsolódnak és az eset körülményeire tekintettel az általános élettapasztalat szerint számolni kellett azzal, hogy az önmagában kárt közvetlenül okozó ténykedés (mulasztás) mások károkozását könnyíti meg (hasonlóan: Dr. Zoltán Ödön: Felelősség szerződésen kívül okozott károkért Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest 1961.).

A perbeli helyzet legfeljebb az utolsó esetkörhöz tartozhatna, hiszen egyértelmű, hogy a II. rendű alperes és a közvetlen károkozó nem közös akarattal véghezvitt magatartással okozott kárt a felperesnek, magatartásaik azonban a fogvatartás tényéből és ennek során betöltött szerepükből adódóan kétségtelenül kapcsolódnak egymáshoz. A II. rendű alperes kártérítési felelőssége azonban csak akkor megállapítható, ha a rá vonatkozó kötelező jogszabályi előírásokat (jelen esetben a jogsértés időpontjában hatályos 1979. évi 11. tvr. (Bvtvr.) és a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet (R.) vonatkozó rendelkezéseit) felróható módon megszegve tette lehetővé a közvetlen károkozók számára a személyiségi jogsértést. Ilyen jogszabályszegés a részéről nem történt, erre a felperes sem hivatkozott még tényállítás szintjén sem. Ennek kapcsán lényeges, hogy a büntetés-végrehajtás alkotmányos kereteinek szélső értékeit egyrészt az emberi méltósághoz, a személyi szabadsághoz való jog, másrészt a kínzásnak, a kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmódnak és büntetésnek a tilalma jelöli ki (13/2001. (V. 14.) AB határozat), amelynek módszere maga a törvényesség. Ahhoz azonban, hogy ez érvényesülhessen, nem csak a büntetés-végrehajtási szervnek, hanem magának az elítéltnak is bizonyos magatartásokat be kell tartania, így közjogi jogviszonyukban tőle az is elvárható, hogy a saját büntetés-végrehajtási ügyében kellő gondossággal járjon el (667/B/1997. AB határozat), melybe az is beletartozik, hogy ha az intézetben belül fogvatartott társai részéről atrocitás éri, arról – saját és az intézet biztonsága érdekében, kármegelőzés, kárenyhítés céljából – az intézményt tájékoztassa. A törvényes végrehajtás csak így, a felek együttműködésével biztosítható, hiszen a büntetés-végrehajtási intézet a végrehajtás teljes időtartamában nem képes és nem is köteles mindenre kiterjedően figyelemmel kísérni, ellenőrizni a fogvatartottak magatartását, egymás közti viszonyait. Ezért ahhoz, hogy a fogvatartott személyiségi jogait társai sem sérthessék meg, a fogvatartott közreműködése is szükséges, azaz hogy a sérelmére elkövetett vagy őt veszélyeztető cselekményeket jelezze a bv szerv felé a jogsértés elhárítása, további megakadályozása és az intézet rendjének védelme érdekében (Ptk. 340. § (1) bekezdés). Csak ilyen módon biztosító, hogy a bv intézet tágabb keretben vett rendje úgy érvényesülhessen, hogy a belső konfliktusok megelőzhetőek legyenek, illetve bekövetkezésük esetén kezelhetőek. A már hivatkozott IM rendelet a fogvatartás biztonságának érdekében – 37. §-ában – az őrzés, a felügyelet és az ellenőrzés jogkörét és egyben kötelezettségét rögzíti az alperesi oldalon. Azt, hogy mindezen feladatokat az alperes ne látta volna el megfelelően, a felperes a perben semmilyen módon nem bizonyította, de ezekre konkrét tényállítást sem tett. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy az ellenőrzés is csak időszakos figyelemmel kísérést jelent (R. 37. § (3) bekezdés). Az pedig tényként állapítható meg, hogy attól az időponttól kezdődően, ahogy a belső atrocitásokról az alperes tudomást szerzett, intézkedett azok megszüntetéséről. Így miután a felperes a hivatkozott magatartások kapcsán alperesi jogsértést igazolni nem tudott, a többiek közös károkozására vonatkozó szabályok sem alkalmazhatók, a kártérítés fogalmi elemei (Ptk. 339. § (1) bekezdés) eleve hiányosak. Mivel pedig közvetlen károkozó magatartást a II. rendű alperes nyilvánvalóan nem tanúsított, a bántalmazásban nem vett részt, tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság ítéletében kártérítési felelősségét.

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét – a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján – a II. rendű alperesi fellebbezéssel érintett részében megváltoztatta és a felperes keresetét a II. rendű alperessel szemben is teljes egészében elutasította.

A 12.500.000,- Ft-os pertárgyértéket figyelembe véve rendelkezett a Pp. 78. § (1) bekezdésének alkalmazásával az állam terhén maradó elsőfokú eljárási illeték összegének leszállításáról figyelemmel arra, hogy az elsőfokú bíróság a pertárgyértéket tévesen állapította meg.

Az eredményes fellebbezés folytán a felperes – ugyancsak a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján – köteles a II. rendű alperes jogi képviselőjével összefüggő másodfokú eljárásban felmerült eljárási költségeit megfizetni, amelyet az ítéletábra a kifejtett tevékenységgel arányban állóan állapított meg a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5) és (6) bekezdései szerint.

A tárgyi illetékfeljegyzési jogos perben le nem rótt 20.000,- Ft fellebbezési eljárási illeték a felperes személyes költségmentessége folytán a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam terhén marad.

Szeged, 2018. március 1.

Dr. Kiss Gabriella s.k.	Bálint Attila s.k.	. Bánfalvi-Bottyán Csilla s.k.
a tanács elnöke	előadó bíró	táblabíró